

вмінні швидко реагувати на нову ситуацію і знаходити незвичну відповідь на поведінку конкурентів; створення і швидке використання конкурентних переваг передбачає акцентування на гнучкості суб'єкта господарювання як економічної системи, і при цьому актуалізуються нові аспекти гнучкості, а саме – поєднання механізмів ринкової, фінансової і виробничої гнучкості.

Бібліографія

1. Конкурентоспроможність національної економіки / За ред. д-ра екон. наук Б. Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.

Данило АНІСІМОВ

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Україна

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Рівень податкового навантаження в Україні за останні роки постійно змінювався. Якщо аналізувати тенденцію за 2012–2016 рр., то очевидно, що відбувалося зменшення бюджетного податкового навантаження. Так, у 2012 р. податкове навантаження досягло найвищого рівня – 25,6 %, але у 2013 р. воно зменшилося до 24,3 %, у 2014 – до 23,5 %, а у 2015–2016 рр. – до 18% і залишається такою до сьогоднішнього дня.

Серед інших видів податкових платежів найбільший податковий тиск здійснює податок на додану вартість (податкове навантаження з ПДВ за 2012–2016 рр. коливалося від 10 % до 13%), потім – податок на доходи фізичних осіб (4–6 %) і податок на прибуток підприємств (2–4 %). Найменший податковий тиск здійснює рентна плата (0,7 %). Розрахований показник не враховує тиск, спричинений так званими «податками на працю» – внесками до соціальних фондів, які з прийняттям Податкового кодексу були віднесені до неподаткових платежів. Внесок податків у податкове навантаження свідчить про те, що податки на працю формують близько 11 % загального податкового навантаження та здійснюють значний податковий тиск.

Розрахований за обраною методикою показник податкового навантаження дещо відрізняється від результатів, оприлюднених Світовим банком у щорічному аналізі податкових систем країн світу. Так, згідно з розрахунками Світового банку, рівень податкового навантаження в Україні становить 55,9 %, тобто рівень податкового навантаження на 34,2 % занижений.

Оптимальним можна вважати рівень податкового навантаження на суб'єкти підприємницької діяльності, що передбачає вилучення такої частини їх доходів, котра не перешкоджає їх ефективному розвитку, і водночас, є достатньою для втручання держави в економічні процеси,

необхідні для ефективного функціонування економіки країни.

Податковий тягар для малого підприємства доцільно розглядати як рівень економічних обмежень, що створюються відрахуванням матеріальних засобів на сплату податків та відволіканням їх від інших можливих напрямів використання.

Механізм впливу податкового тягара на суб'єкти підприємницької діяльності проявляється в тому, що при високому рівні податкових стягнень підприємець повинен або ухилитися від сплати податків, або здійснювати вкладення в активи з максимально високим прибутком, розглядаючи такий параметр, як величину ризику, в якості другорядного. При цьому ухилення від сплати податків є нелегальним шляхом зменшення податкових зобов'язань, заснованим на кримінально-караному-свідомому використуванні методів приховування обліку доходів і майна від податкових органів, а також викривлення бухгалтерської і податкової звітності.

Легальним шляхом зменшення податкових зобов'язань підприємства є оптимізація податків, що ґрунтується на використанні наданих законодавством можливостей у галузі податкового законодавства. Враховуючи, що основою податкових надходжень до Державного бюджету України є податок на прибуток підприємств та податок на додану вартість, Податковим кодексом України передбачено поступове зменшення податкового тиску на суб'єкти підприємництва завдяки запланованому систематичному зменшенню ставок цих податків. Підприємства малого бізнесу можуть скористатися цим, працюючи на загальній системі оподаткування. Але податок – це примусове вилучення в дохід держави певних коштів, а тому природно, що суб'єкт підприємницької діяльності, оцінивши всі законні можливості, має право вибрати такий спосіб сплати податків, який дозволить зменшити збитки. Оптимальне оподаткування для малого підприємства – це пошук такого варіанту його податкової діяльності, котрий призводить до найменшого податкового навантаження, не створюючи перешкод для основної діяльності, в межах законодавства, мобілізуючи при цьому внутрішні інвестиційні ресурси.

Розуміючи складність ситуації і необхідність зменшення навантаження на ФОП, уряд затвердив Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу» [1,2]. Документ, зокрема, встановлює з 2016 року: єдину ставку єдиного соціального внеску (ЄСВ) 22 % і скасовує 3,6 % ЄСВ, утримуваного із зарплати працівників. Одночасно підвищується максимальна величина бази нарахування ЄСВ з 17 до 25 мінімальних місячних за-робітних плат; у частині податку на доходи фізичних осіб встановлюється єдина базова ставка у розмірі 18 % замість двох діючих до 2016 року ставок 15 % і 20 %, для доходів з-за кордону – 18%, для оподаткування великих пенсій – 15 %; щодо

спрощеній системі оподаткування відбулися наступні зміни: зменшення для платників III групи річного обсягу доходу з 20 млн. гривень до 5 млн. гривень; збільшення ставок для платників III групи: з 2 до 3 % (для платників ПДВ) – і з 4 до 5 % (для неплатників ПДВ); підвищення в 1,8 рази ставок єдиного податку для 4 групи платників (сільгосп-підприємств), скасування на 2016 рік застосування коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки землі для визначення бази оподаткування для платників єдиного по-датку четвертої групи; знижує ставки рентної плати при видобутку природного газу з метою реалізації промисловим споживачам з 55-28 % до 29-14% залежно від глибини видобутку (до і понад 5 км). Також Рада тимчасово до 1 квітня 2016 зберегла діючу ставку рентної плати для видобутку газу для потреб населення (на глибині до 5 км) на рівні 70 %. З квітня ставка буде знижена до 50 %; податок на нерухомість (на квартири та дома з великою площею) – 25 тис. грн. в рік для квартир площею більшою за 300 кв. м, та домів площею більшою за 500 кв. м.

Ці зміни у податковій системі зменшили навантаження на ФОП, що, згідно з концепцією Лаффера, повинно сприяти виходу доходів з тіні.

Міністерство фінансів пропонує з 1 січня 2018 об'єднати ЄСВ та ПДФО, а також встановити ставку цього об'єданого податку на рівні 20 %, тобто ще раз зменшити оподаткування ФОП та доходів громадян.

Реформа податкової системи відчутно вплинула на малий і середній бізнес, що отримало своє відображення у зменшенні рівня «тінізації» економіки України (рис. 1).

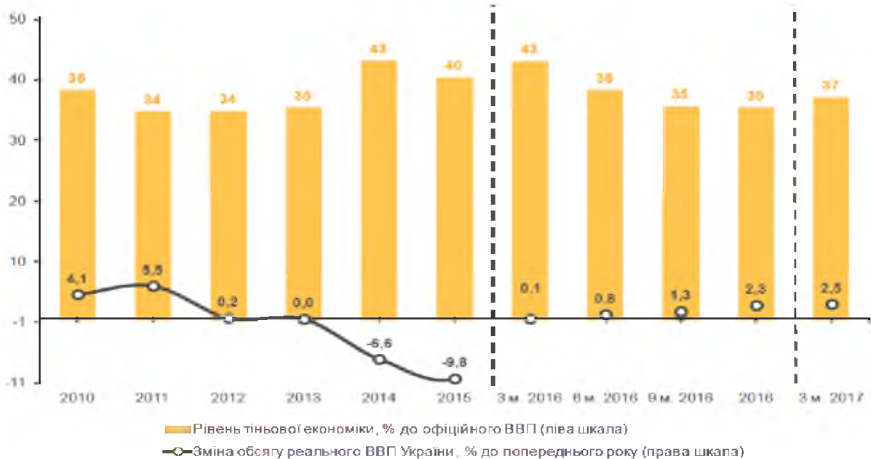

Рис. 1. Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні (у % від обсягу офіційного ВВП) і темпи приросту/зниження рівня реального ВВП (у % до відповідного періоду попереднього року)

До результатів реформи можна віднести таке: упродовж січня-березня 2017 року реальна заробітна плата зросла на 19,3% (за аналогічний період у 2016 році зафіксовано падіння на 6,8%); оборот роздрібної торгівлі у січні-березні 2017 року порівняно із відповідним періодом 2016 року у порівнянних цінах зріс на 3,1% (за цей же період у 2016 році – на 1,6%); поліпшення бізнес-клімату в умовах проведення політики дерегуляції підприємницької діяльності та збереження відносної цінової та курсової стабільності, що, у свою чергу, сприяло зміцненню довіри інвесторів до економіки країни (у січні-березні 2017 року отримано позитивну динаміку капітальних інвестицій на рівні 21,4%, тоді як у цей же період 2016 року приріст індексу капітальних інвестицій становив 0,7%) [3].

Бібліографія

1. Офіційний сайт банку ПАТ «КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://credit-agricole.ua>.

2. Поповенко Н.С. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні / Н.С. Поповенко, О.В. Ганенко // ЕКОНОМІКА: реалії часу. – 2012. – № 1(2). – С. 126–132.

3. Тенденції тіньової економіки в Україні у I кварталі 2017 року / Аналітичний збірник / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.

Яна БІЛОУС

Луганська філія Інституту економіко-правових досліджень НАН
України

ОГЛЯД ЧИННИКІВ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Реформа місцевого самоврядування має забезпечити розвиток самодостатніх територій регіонів, створити умови для покращення життєдіяльності територіальних громад. Серед основних пріоритетів державної регіональної політики є реалізація комплексних завдань підтримки, підвищення конкурентоспроможності та успішності об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

У цьому контексті вирішального значення набувають питання якості перспективних планів, за якими відбувається об'єднання ОТГ; стратегії соціально-економічного розвитку ОТГ; кадрового складу ОТГ, інвестиційної політики та проектів на отримання субвенцій від Державного регіонального розвитку на розвиток інфраструктури.

Проблематиці конкуренції і конкурентоспроможності присвячено значну кількість праць вітчизняних і зарубіжних авторів, але більшість з